

Република Северна Македонија
Државен завод за статистика

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ за 2019 година

Скопје, мај 2020

СОДРЖИНА

СОДРЖИНА	2
ВОВЕД	4
1. ИНСТИТУЦИОНАЛНО ОПКРУЖУВАЊЕ	5
1.1 Административни капацитети.....	5
1.1.1 Човечки ресурси	5
Графикон 1. Број на вработени во ДЗС, по локација и по пол.....	6
Графикон 2. Вработени во ДЗС, по локација и по образование	6
1.1.2 Стручно усовршување на вработените	7
1.1.3 Буџет на Државниот завод за статистика	8
1.1.4. Внатрешна ревизија	9
1.1.5. Совет за статистика на Република Македонија	9
1.1.6. Координативен комитет	10
1.2. Статистичка инфраструктура.....	11
1.2.1 Класификации.....	11
1.2.2 Статистички регистри	11
1.2.3 Управување со квалитет.....	13
1.2.4 Користење на административни извори на податоци и намалување на оптовареноста на извештајните единици.....	13
1.2.5 Новитети кај одделни статистички истражувања	14
1.2.6 Метаинформациски систем и електронско прибирање на податоци	14
1.2.7 Сигурност на податоците и статистичка доверливост	15
1.3 Информатичка инфраструктура	15
1.3.1 Развој на ИТ системот за поддршка на статистичкиот бизнис процес.....	15
1.3.2 Техничка инфраструктура.....	15
1.4. Дисеминација.....	16
1.4.1. Дисеминација на податоците	16
1.4.2. Статистичките податоци се достапни онлајн – повеќе податоци и повеќе корисници.....	16
1.4.3. Публицистичка дејност на институцијата.....	18
1.4.4. Едноставно доставување на податоците до корисниците.....	21
1.4.5. Поголема застапеност на статистичките податоци во медиумите.....	21
1.4.6 Користење на колаборативната инфраструктура на Евростат - трансмисија на податоци преку „Единствена влезна точка“	21
1.4.7 Специјален систем за дисеминација на податоци, СДДС плус	21

2. СТАТИСТИКА ПО СЕКТОРИ	22
2.1. Социјални статистики	22
2.1.1 Подготовки за Попис на населението, домаќинствата и становите, 2021 година	22
2.1.2 Активности во другите области од социјалните статистики:.....	22
2.2. Национални сметки	24
2.3. Деловни статистики, земјоделски статистики и статистики на животната средина	26
2.3.1. Деловни статистики.....	26
2.3.2. Земјоделски статистики	27
2.3.3. Статистики на животната средина, енергетиката и транспортот	28
2.4. Сектор за регионални одделенија	30
3. ЕВРОПСКА ИНТЕГРАЦИЈА И МЕЃУНАРОДНА АКТИВНОСТ	30
3.1. Европска интеграција	30
3.2. Меѓународни проекти во кои беше вклучен ДЗС	32
3.2.1. Тековни проекти на Европската комисија:.....	32
3.2.2 Планирани проекти	33
3.3. Комуникација и соработка со други институции	34
4. ПРЕДИЗВИЦИ СО КОИ СЕ СООЧУВАШЕ ДЗС	34
5. КООРДИНАЦИЈА НА СТАТИСТИЧКИОТ СИСТЕМ И ОВЛАСТЕНИТЕ НОСИТЕЛИ.....	35
5.1. Народна банка на Република Северна Македонија.....	35
5.2. Министерство за финансии.....	39
5.3. Фонд на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија.....	39
5.4. Министерство за внатрешни работи	40
5.5. Управа за хидрометеоролошки работи	40
5.6. Агенција за вработување на Република Северна Македонија	41
5.7. Институт за јавно здравје	41
5.8. Согледувања на Државниот завод за статистика	44
КРАТЕНКИ:	45

ВОВЕД

Во согласност со членот 21, став 1 од Законот за државната статистика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/97, 21/07, 51/11, 104/13, 42/14, 192/15, 27/16, 83/18, 220/18 и 31/20), Државниот завод за статистика (во натамошниот текст: ДЗС) подготви Годишен извештај за работата и за реализацијата на Програмата за статистички истражувања за периодот 2018-2022 година, во 2019 година, од аспект на спроведените статистички истражувања од страна на ДЗС, но и од страна на овластените носители што, според Програмата, спроведуваат статистички истражувања.

Извештајот се состои од пет делови, од кои четири се однесуваат на активностите на ДЗС, а еден дел ги опфаќа активностите на овластените носители, од аспект на реализацијата на статистичките истражувања од Програмата за кои се надлежни. Најголем дел од Извештајот за работа се однесува на реализираните активности на ДЗС во 2019 година. Од вкупно 319 статистички истражувања во Програмата за статистички истражувања за периодот 2018-2022 година, 252 ги спроведува ДЗС.

Во првиот дел од Извештајот е опфатено институционалното опкружување на ДЗС и во него се содржани податоци за административните капацитети (човечки и финансиски ресурси, стручно усовршување на вработените, внатрешна ревизија, Совет за статистика и Координативен комитет), статистичка инфраструктура, информатичка инфраструктура и активностите поврзани со дисеминација на податоците на ДЗС во 2019 година.

Во вториот дел од Извештајот се содржани податоци за реализираните активности на ДЗС од аспект на статистиките по сектори, односно од Секторот за деловни статистики, земјоделски статистики и статистики на животната средина, Секторот за социјални статистики и Секторот за национални сметки.

Во третиот дел од Извештајот се дадени информации за европска интеграција и меѓународни активности. Тој ги содржи активностите реализирани во 2019 година на планот на следењето на европските стандарди и меѓународната активност. Државниот завод за статистика ја реализира својата меѓународна активност со непосредно учество во процесот на европската интеграција на земјата, како и со учество во повеќе меѓународни проекти кои се реализираа во рамките на странската помош што му беше обезбедена на ДЗС.

Четвртиот дел од Извештајот содржи информации и податоци за предизвиците со кои се соочуваше ДЗС во 2019 година.

Петтиот дел од Извештајот содржи краток осврт за координацијата на статистичкиот систем на земјата и за реализацијата на Програмата за статистички истражувања од страна на овластените носители во статистичкиот систем: Народната банка на Република Северна Македонија, Министерството за финансии, Министерството за правда, Министерството за внатрешни работи, Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија, Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија, Управата за хидрометеоролошки работи и Институтот за јавно здравје.

1. ИНСТИТУЦИОНАЛНО ОПКРУЖУВАЊЕ

Институционалното опкружување претставува основен предуслов за остварување на целите на државната статистика кои се дефинирани во Законот за државната статистика и во други закони, а кои натаму се операционализираат во Стратегискиот план на ДЗС, но и во другите документи кои ги носи ДЗС. Според Кодексот за работа на европската статистика, „институционалните и организациските фактори имаат значително влијание врз ефективноста и кредибилитетот на статистичкиот орган кој развива, произведува и дисеминира европска статистика“.

1.1 Административни капацитети

Законот за државната статистика претставува темелен закон кој ги уредува улогата, положбата и надлежноста на Државниот завод за статистика. Со Законот се уредуваат и положбата и надлежноста на овластените носители од аспект на статистичката дејност која ја реализираат тие. Законот беше донесен во 1997 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/97). Во изминатиот период Законот беше изменуван и дополнуван девет пати.

Покрај Законот за државната статистика, вториот најзначаен подзаконски акт кој го носи Владата на Република Северна Македонија, по предлог на ДЗС, претставува Програмата за статистички истражувања. Во Програмата се наведени статистичките истражувања кои во петгодишен период ги спроведуваат ДЗС и овластените носители. Во овој период во примена беше Програмата за статистички истражувања за периодот 2018 – 2022 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.22/18 и 224/18).

Во 2019 година ДЗС го донесе Стратегискиот план 2020 – 2022 година, во кој ги дефинираше своите вредности, приоритети и стратески цели. Тој претставува основен документ во кој се интегрирани главните активности што треба да се спроведат во претстојниот период за да се обезбеди хармонизација на националните статистики со законодавството на ЕУ.

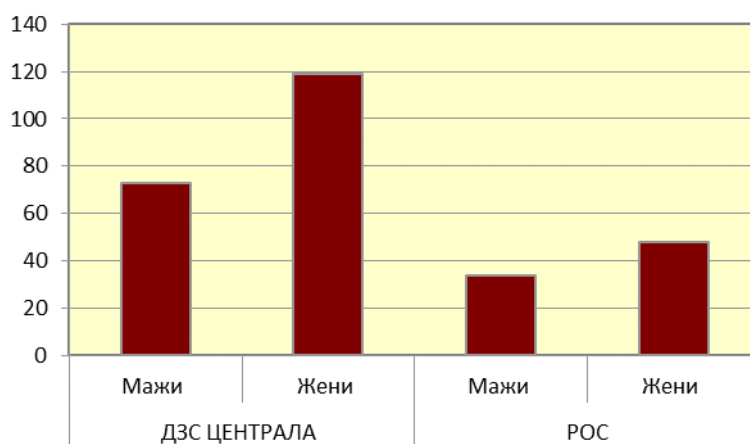
1.1.1 Човечки ресурси

Организациската структура на ДЗС и надлежностите се утврдени со Правилникот за внатрешна организација на ДЗС. Според наведениот Правилник, кој беше донесен од страна на директорот на ДЗС во декември 2015 година, ДЗС е организиран во седум сектори и 36 одделенија. Од наведениот број одделенија, три се организирани надвор од секторите, додека осум од нив се регионални одделенија за статистика кои покриваат одредени области на територијата на Република Северна Македонија (Штип, Велес, Струмица, Куманово, Тетово, Охрид, Битола и Скопје).

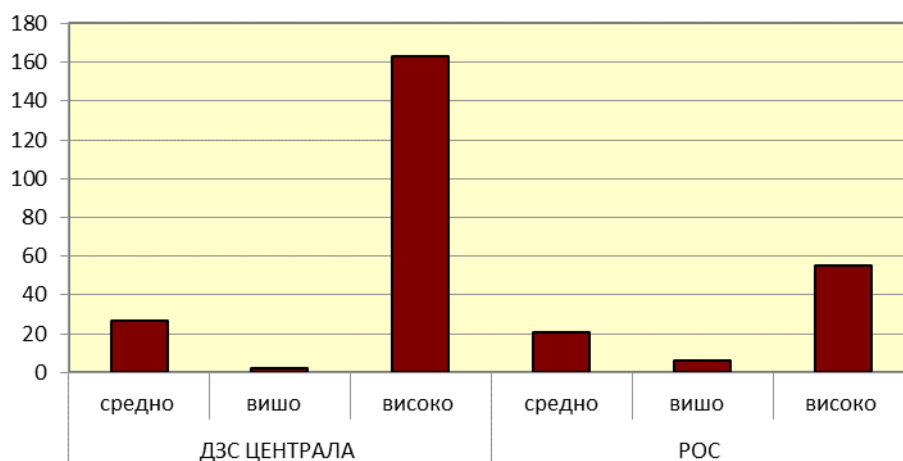
Бројот на вработените во Државниот завод за статистика, со состојба 31 декември 2019 година, изнесуваше 274 лица. Во централниот Завод беа вработени 192 лица, а 82 лица во регионалните одделенија за статистика (вкупно 8).

Во 2019 година беше подготвена функционална анализа на Државниот завод за статистика, со која се образложи потребата од воспоставување на нова организациска структура на Заводот и зголемување на бројот на работните места. Таа беше одобрена од Министерството за информатичко општество и администрација при што беа подготвени и Правилник за организација на работата на Државниот завод за статистика и Правилник за систематизација на работните места. Исто така, во декември 2019, Министерството за информатичко општество и администрација даде писмена согласност за примена на наведените акти чијашто имплементација започна од почетокот на 2020 година.

Графикон 1. Број на вработени во ДЗС, по локација и по пол

Графикон 2. Вработени во ДЗС, по локација и по образование

		Состојба 31.12 2019							
Раб. место	Вкупно	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Срби	Власи	Бошњаци	Друго
Раководни	31	27	2	0	0	1	0	0	1
Нераководни	243	172	47	4	3	10	5	2	0
1.Вишо или средно образование	58	37	16	1	0	1	2	1	0
2.Високо образование	216	162	33	3	3	10	3	1	1
Вкупно	274	199	49	4	3	11	5	2	1

Именувани 1-Македонец и 1 Албанец

		Состојба од јавните огласи за 2019 на определено време							
Раб. место	Вкупно	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Срби	Власи	Бошњаци	Друго
Раководни	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нераководни (високо образование)	15	6	7	1	1	0	0	0	0
Вкупно	15	6	7	1	1	0	0	0	0

		Состојба од интерниот оглас за 2019							
Раб. место	Вкупно	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Срби	Власи	Бошњаци	Друго
Раководни	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нераководни (високо образование)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Вкупно	0	0	0	0	0	0	0	0	0

1.1.2 Стручно усовршување на вработените

Стручното усовршување на вработените во ДЗС претставува основен предуслов за создавање стручни, компетентни и високомотивирани вработени кои ќе бидат подготвени да ги задоволат потребите во однос на продуцирањето висококвалитетни и веродостојни статистички податоци, споредливи со развиените земји од ЕУ, не само на ДЗС, туку и потребите на поширок круг на корисници. Стручното усовршување и обуката на вработените претставува континуирана активност во ДЗС на која високиот менаџмент посветува големо внимание.

Во 2019 година се реализирани 22 учества на 10 меѓународни конференции, а на 73 состаноци на Евростат присуствуваа 106 претставници на ДЗС и еден претставник од Народната банка на Република Северна Македонија. Покрај состаноците на Евростат, 55

лица учествуваа на 42 други состаноци, меѓу кои и претставник од Фондот за иновации. Исто така, ДЗС имаше 623 учества на 168 обуки (надворешни обуки – експертски мисии, студиски посети, работилници, семинари, тренинг-курсеви, летни школи и сл.), организирани од надворешни експерти. Покрај претставниците на ДЗС, на обуките присуствуваа и лица од неколку други институции: Народната банка на Република Северна Македонија, Министерството за финансии, Централен регистар и Управата за јавни приходи. Понатаму, 12 претставници на ДЗС учествуваа на два вебинара и 3 лица учествуваа на еден е-состанок. Едно лице од ДЗС беше на стажирање во Евростат, во периодот септември – декември 2019 година.

Заводот беше домаќин на студиска посета на претставници од Агенцијата за статистика на Косово на тема подготовки за Пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија и на истата тема, ДЗС беше домаќин и на дводневен регионален семинар на кој учествуваа претставници од статистичките заводи на земјите од Регионот на Западен Балкан – Северна Македонија, Албанија, Косово, Црна Гора, Србија и Босна и Херцеговина.

1.1.3 Буџет на Државниот завод за статистика

Вкупниот буџет на ДЗС во 2019 година за реализација на неговите програмски и развојни функции изнесуваше 357.822.000 денари. Од овие средства, за редовно работење беа одобрени 186.507.000 денари, а 171.315.000 денари беа одобрени за спроведување на подготвителни активности за Пописот на населението, домаќинствата и становите кој требаше да се реализира во 2020 година.

Буџетот на ДЗС во 2019 година, наменет за спроведување на редовните активности (без одобрените средства за пописните активности), беше зголемен за 5.894.000 денари (3,26%) во однос на претходната година. Во текот на годината, со ребаланс на буџетот на Република Северна Македонија, буџетот на Заводот беше зголемен за 1.960.000 денари.

Со прераспределба на средства меѓу буџетските корисници на централната власт и помеѓу фондовите, од вкупно одобрените средства за спроведување на подготвителни активности за Пописот на населението, домаќинствата и становите, прераспределени се 154.000.000 денари, од ставката 480-Купување на опрема и машини.

Во вкупниот буџет на ДЗС, учеството на средствата за Програмата 10 - Администрација изнесуваше 0,96%. Најголемо учество имаше Програмата 20 - Статистички истражувања со 49,25%, Програмата 30 – Попис 47,61% и Програмата МА - Интеграција во ЕУ учествуваа со 2,16%.

Во одобрените средства за редовното работење на Заводот, во Програмата 20-Статистички истражувања, најголемо учество имаа средствата за плати и придонеси на вработените во ДЗС, 71,39 %, за комунални услуги, 6,43 %, додека средствата за спроведување на статистичките истражувања учествуваа со 9,22 %, а средствата за капитални расходи со 7,4 %. На делот за субвенции и трансфери отпаѓаат 1,56 %. Во останатиот дел од средствата (4,00%), учество имаа: патните и дневните расходи со 0,15%, материјалите и ситниот инвентар со 0,85%, поправките и тековното одржување со 2,39%, другите тековни расходи со 0,57%. Од претходно дадените параметри на буџетот, може да се констатира неговата неповолна структура, пред сè од аспект на предоминантноста на делот за плати на вработените во однос на средствата за реализација на предвидените статистички истражувања од Петгодишната програма за статистички истражувања.

1.1.4. Внатрешна ревизија

Внатрешната ревизија во ДЗС се спроведува како независна активност на објективно уверување и советување, со цел да се утврди дали се применуваат соодветните политики и процедури, дали се применуваат регулативата и утврдените стандарди, дали средствата се користат ефикасно и економично и дали ефективно се остваруваат планираните цели.

Внатрешната ревизија му обезбедува на директорот на ДЗС дополнително уверување дека спроведувањето на механизмите за управување и контрола е соодветно, економично и конзистентно со општоприфатените стандарди и националното законодавство. Ревизијата му обезбедува на директорот анализи, препораки, совети и информации за прегледаните активности, со цел да придонесе за подобрувањето на работењето на ДЗС.

Внатрешната ревизија во Државниот завод за статистика се спроведува во согласност со принципите на законитост, независност, објективност, компетентност, професионалност, интегритет и доверливост.

Во текот на 2019 година во ДЗС продолжи процесот на воспоставување и функционирање на системот на финансиско управување и контрола (ФУК). Задачата на внатрешната ревизија е да даде препораки за зајакнување на ФУК за транспарентно, регуларно, економично, ефикасно и ефективно користење на расположливите средства.

Внатрешните ревизори во текот на 2019 година извршија 6 ревизии, за кои изготвија ревизорски извештаи, врз основа на Стратегискиот и Годишниот план за внатрешна ревизија и плановите за поединечните ревизии, во согласност со меѓународните стандарди за професионално извршување на внатрешната ревизија. Во наведениот период се изготвени 26 препораки.

Во 2019 година беше изготвен и Годишниот извештај за извршените ревизии и активностите на внатрешната ревизија за 2018 година.

1.1.5. Совет за статистика на Република Македонија

Советот за статистика на Република Македонија претставува стручно и советодавно тело на државната статистика, чија положба и надлежности се утврдени со членовите 10, 11 и 12 од Законот за државната статистика. Советот за статистика на Република Македонија е формиран со Одлука на Собранието на Република Северна Македонија бр.08-3106/1 од 27 мај 2019 година, со мандат од 4 години. Со измените на Законот за државната статистика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 220/2018), Советот е составен од претседател и 13 членови, претставници на:

- Собранието на Република Северна Македонија од редот на вработените, со звање најмалку до државен советник - еден член, Министерството за финансии - еден член, Народната банка на Република Северна Македонија - еден член, Заедницата на единиците на локалната самоуправа - два члена, Економско-социјалниот совет - еден член, невладините организации - еден член, стопанските комори - три члена и научните институции - три члена. Директорот на Заводот е член на Советот по функција.

Целта на промената на досегашната структура на Советот, по мислење на Заводот, како и на странските експерти, беше во Советот да доминираат претставници на корисниците, односно претставници на научната, бизнис-заедницата и други субјекти.

Во периодот јуни – декември 2019 година, Советот одржа три седници на кои беа разгледани следните материјали:

- Запознавање со документите кои ги донесува Советот за статистика,
- Верификација на Деловникот за работа на Советот за статистика на Република Македонија,
- Финансиски план на Советот за статистика за 2019 година,
- Разгледување на Нацрт-програмата за работа на Советот за статистика на Република Македонија за 2019 година,
- Презентација на веб-страницата, ФБ-страницата на Заводот и начинот на користење на базата на податоци МакСтат,
- Подобрување на Деловниот регистар како дел од Националната програма ИПА,
- Информациска за спроведувањето на обврските во НПAA (Национална програма за преземање на правото на ЕУ) и скрининг процесот за поглавјето 18. Статистика, за тековната година,
- Разгледување на Нацрт-стратегискиот план на ДЗС, 2020 – 2022 година,
- Разгледување на Предлог-програмата за работа на Советот за статистика за 2020 година, со Предлог-буџет,
- Годишна програма за работа на Државниот завод за статистика, 2020 година.

1.1.6. Координативен комитет

Координативниот комитет како стручно координативно и советодавно тело за координирање на државната статистика е формиран согласно со Решението за именување претседател и членови на Координативниот комитет, бр.24-318/12 од 21 мај 2019 година, донесено од Владата на Република Северна Македонија и објавено во „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.110/19.

Координативниот комитет е составен од претседател, кој е претставник на Заводот, и по еден член како претставник на Народната банка на Република Северна Македонија и на овластените носители наведени во Програмата за статистички истражувања, од редот на вработените кои се одговорни за вршење статистички активности.

Претседателот и членовите на Координативниот комитет ги именува и разрешува Владата на Република Северна Македонија. Директорот на Заводот по функција е претседател на Координативниот комитет. Членовите на Координативниот комитет се именувани за период од четири години. Заводот ги врши административно-техничките работи за потребите на Координативниот комитет.

Координативниот комитет ги врши следните работи:

- ја поддржува работата и активностите на Заводот во реализацијата на неговата функција во системот на државната статистика,
- ја јакне непосредната соработка помеѓу Заводот и овластените носители,
- ја следи имплементацијата на Acquis во областа на статистиката,
- гради единствен пристап во толкувањето на принципите на Кодексот за работа на европската статистика, релевантни за овластените носители и врши дефинирање на начинот на оцена на усогласеноста,
- ја оценува имплементацијата и усогласеноста со Кодексот за работа на европската статистика,
- формира заеднички работни групи заради потребата од стручно-методолошко и информатичко усогласување помеѓу Заводот и овластените носители,

- промовира заеднички проекти и обуки на вработените кои работат на статистички истражувања,
- го јакне идентитетот на Националниот статистички систем,
- предлага мерки и форми на модернизација на националниот статистички систем,
- работи на градење на стратешки партнерства за унапредување на статистичкиот систем на земјата,
- подготвува извештај за својата работа и
- донесува деловник за својата работа.

Во изминатиот периодот, Комитетот одржа една седница.

1.2. Статистичка инфраструктура

1.2.1 Класификации

Во однос на класификациите, во 2019 година беа усвоени повеќе национални класификации и класификации/номенклатури кои се стандард на ДЗС:

- Номенклатура на територијалните единици за статистика – НТЕС („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 131/19)

Беа изработени следните кореспондентни табели:

- Кореспондентна табела помеѓу Националната номенклатура на индустриски производи, 2017 и Националната номенклатура на индустриски производи, 2016 година,
- Кореспондентна табела помеѓу Националната номенклатура на индустриски производи, 2017 – 2018 и Комбинираната номенклатура (КН), 2018 година,
- Кореспондентна табела помеѓу Номенклатурата на земјоделски производи, производи во шумарството, ловот и риболовот и услуги поврзани со нив (2018) и Номенклатурата на земјоделски производи, производи во шумарството, ловот и риболовот и услуги поврзани со нив (2011).

1.2.2 Статистички регистри

1.2.2.1 Статистички регистар на просторни единици

Во 2019 година продолжија активностите со Агенцијата за катастар на недвижности поврзани со подготвувањето на пописната картографија.

И во текот на 2019 година продолжи ажурирањето на податоците во апликацијата веб-картографија. Во текот на 2019 година се подготви WFS сервис за население по петгодишни возрастни групи, по пол и по региони. Лица од ДЗС учествуваа на неколку работилници во рамките на Националната инфраструктура на просторни податоци (НИПП), во организација на Агенцијата за катастар на недвижности.

1.2.2.2. Статистички деловен регистар

Редовно се вршеше ажурирање на Статистичкиот деловен регистар со тековна контрола на точноста и квалитетот на податоците, особено на податоците за дејноста, големината, адресниот податок итн.

Континуирано се работеше на развивање на методолошките основи и функционалноста на СДР, усогласени со европските стандарди и препораки, особено на подобрување на квалитетот и опфатот на групите на претпријатија.

Беше подготвена базата на групите на претпријатија со состојба од 2017 година.

Во рамките на националната програма ИПА 2017 беа анализирани собраните информации за административни извори кои се користат за ажурирање на Статистичкиот деловен регистар (СДР) како и нивниот квалитет и навременост. Беа анализирани и функционалностите на СДР, обемот, видот на статистичките единици, користените метаподатоци и имплементацијата на групите на претпријатија (Enterprise Group - EG) како единица во СДР. Сеопфатниот список на сите основни и задолжителни променливи што треба да ги содржи СДР, што се бара според регулативите на ЕУ (Регулатива (ЕЗ) бр. 177/2008 и ФРИБС), е финализиран во рамките на националната програма ИПА 2017 и подготвен е концептот за логички дизајн на СБР.

Автоматизацијата на постапката за формирање на групи на претпријатија е подготвена како дел од ИПА 2015 година. Најважниот дел од проектот беше развој на алгоритам за разграничување на групите на претпријатија од достапните административни податоци. Алгоритмот се реализира со сет од MS SQL процедури и функции. За градење на кориснички интерфејс, активирањето на постапките се управува со посебно мени (во развиениот софтвер за визуелизација и уредување).

Во периодот октомври-декември 2019 година, во областа на Статистичкиот деловен регистар, во рамките на проектот ИПА 2017, главните активности беа насочени кон дискусии на отворени прашања, проблеми и ризици, добивање на препораки од експертите, нивно разгледување и соодветно имплементирање.

1.2.2.3 Статистички регистар на земјоделски стопанства

Континуирано се работеше на процедурите за ажурирање на податоците во Регистарот со расположливи податоци од административни извори и статистички истражувања.

Статистичкиот регистар на земјоделски стопанства е рамка за избор на примерочните истражувања од областа на земјоделството.

1.2.2.4 Складиште за национални сметки

Како една од суштинските активности беше и надградувањето на Складиштето на податоци во областа на националните сметки, односно креирањето на инпутите и аутпутите на Складиштето.

За оваа цел, во рамките на регионалната програма ИПА 2015 започна проектот „Ад-хок проект за складиште на податоци за национални сметки - методолошки аспекти“.

Во текот на 2019 година интензивно се работеше на методолошките аспекти поврзани со пресметките во националните сметки, како на инпут податоците, така и на излезните – аутпут податоци и балансирање на аутпут податоците со помош на табелите на понуда и употреба. Во таа насока се работеше на креирање на повеќе видови податочни фајлови,

класификациски врски со податоците и опис на работата за постигнување на финалните пресметки на главните категории на БДП, секторските сметки и табелите на понуда и употреба. Се работеше и на миграциски фајлови за зачувување на податочни сетови со резултати во долги серии.

1.2.3 Управување со квалитет

Управувањето со квалитет во Државниот завод за статистика е дефинирано во Политиката за квалитет на ДЗС, која е заснована на стандардите за квалитет воспоставени во Европскиот статистички систем (ESS) и Кодексот за работа на европската статистика (во понатамошниот текст: Кодексот). Заводот во континуитет работи на имплементација на принципите од Кодексот. Последното Партнерско оценување на усогласеноста со Кодексот за работа на европската статистика беше спроведено во февруари 2017 година, и Заводот континуирано работи на имплементација на препораките од оценувањето.

1.2.4 Користење на административни извори на податоци и намалување на оптовареноста на извештајните единици

Намалувањето на оптовареноста на извештајните единици претставува мошне значајна активност на ДЗС, поради што како приоритетна цел е утврдена во приоритетот „Јакнење на соработката со давателите на податоци и носителите на збирки на податоци“ од Стратегискиот план на ДЗС, 2019-2021. Притоа, намалувањето на оптовареноста најефективно се постигнува преку користење на административните извори на податоци и преку воспоставениот електронски систем за прибирање податоци еСтат во ДЗС.

Во контекст на следењето на активностите на ДЗС за користење на административните извори, формирана е работна група чија основна цел е централизирано да ги следи активностите поврзани со користење на административните извори (определување на рамка за управување, оценка на квалитетот на административните извори, имплементација на препораките од последното Партнерско оценување и идентификување на нови можни административни извори.

Во рамките на користењето на административните извори на податоци, ДЗС во 2019 година презеде повеќе активности, пред сè, во функција на подготовките за спроведување на Пописот на населението, домаќинствата и становите во РСМ, кој треба да се спроведе во 2021 година, при што ја оценуваше компатибилноста, целисходноста и квалитетот на административните збирки на податоци од неколку државни институции во Република Северна Македонија.

Во 2019 година во ДЗС продолжи примената на електронскиот систем за прибирање податоци – еСтат, преку кој извештајните единици - деловни субјекти, поедноставно и полесно можат да ги доставуваат податоците преку веб-прашалници.

1.2.5 Новитети кај одделни статистички истражувања

За првпат се применети нови методи во следните обработки на податоци 2019:

- Користење на податоците од УЈП и од завршните сметки при изборот на примерокот и редизајн на истражувањето Структура на заработувачката на вработените (АСЗ);
- Споредба на податоците добиени од АСЗ со соодветните административни податоци од УЈП и анализа на точноста и совпаѓањето на двата извора;
- Автоматизација на процесот на табелирање на податоците за соопштението од АСЗ 2018 г.;
- Автоматизација на процесите за валидација со користење на SAS во Анкетата за работната сила, подобрување на постапката при пресметување на годишните грешки земајќи ги предвид ротациониот метод и зависноста на набљудувањата;
- Генерализирање и подобрување на процедурите за пресметување на грешките вклучени во извештајот за квалитет за главните индикатори во АПУЖ;
- Анализа на корелацијата и коефициенто на корелација на прометот во трговијата на ниво на сите стратуми, користејќи Хорвиц Томсонов оценувач и Ратио оценувач при користење на помошни информации од административни извори од УЈП и Регистарот на деловни субјекти;
- Користење на помошни информации во дизајнот на примерокот заради подобри коефициенти на варијација;
- Обработка на податоците за Анкетата за слободни работни места со користење на административни податоци од АВРМ за 2018 со целосен опфат и споредбени анализи со податоците од примерочното истажување од 2018 година;
- Користење на завршните сметки за пресметките во Структурните деловни статистики (SBS) 2018;
- Истражување за патувањата на домашното население, избор на примерок, пондерирање, обработка, анализа на податоците, испраќање на агрегирани податоци и микроподатоци до Евростат;
- Истражување за растително производство, избор на примерок, пондерирање, обработка, анализа на податоците;
- Истражување за странски посетители на граничните премини ТУ16, избор на примерок;
- Истражување за странски туристи во објекти за сместување ТУ13, избор на примерок;
- Промената на изворните податоци иницира промени во процесот на читање и обработка на податоците во областа на надворешната трговија. (Промена на форматот на пратката (txt->XML), називот и форматот на варијаблите, издвојување на влезните податоците во работни, кумулативни, за корекција итн.)

1.2.6 Метаинформациски систем и електронско прибирање на податоци

Следејќи ги регулативите на ЕСС, ДЗС објавува референтни метаподатоци на својата веб-страница во согласност со стандардот за Единствена интегрирана метаподаточна структура, v2.0. За таа цел се користи информатички систем, изработен во Заводот, за

документирање и објавување на референтни метаподатоци на стандардизиран начин во трите структури (ESMS, ESQRS и SIMS), како што е пропишано во регулативата.

Системот за електронско прибирање на податоци активно функционираше во 2019 година, со вклучени 29 статистички истражувања од различни области и периодика на спроведување. Неговата примена ги поддржува критериумите и ги зајакнува столбовите на Политиката за квалитет:

- Подобрување на навременоста
- Подобрување на прецизноста на податоците
- Рационално користење на расположливите ресурси.

1.2.7 Сигурност на податоците и статистичка доверливост

Имплементацијата на методите за заштита од статистичко разоткривање продолжи во континуитет и во 2019 година. Се изработуваа сопствени софтверски решенија за заштита со примена на најсоодветни методи за контрола на можноста од статистичко разоткривање на микроподатоците со кои работea истражувачите во безбедната соба со цел да добијат датотека со податоци во која има минимална загуба на информации.

Во однос на агрегираните податоци, редовно се прави заштита на податоците од областите надворешна трговија и структурни деловни статистики. Методот за контрола од статистичко разоткривање, освен за линкувани табели од надворешна трговија, се примени и на линкувани табели од структурните деловни статистики и се работи и понатаму на негово усовршување.

1.3 Информатичка инфраструктура

1.3.1 Развој на ИТ системот за поддршка на статистичкиот бизнис процес

Во рамките на ИПА 2017 отпочна проект за развој на информатички систем за поддршка на спроведувањето на статистичките истражувања. Овој проект произлезе од потребата за зголемување на квалитетот и ефикасноста на искористувањето на информатичката технологија во поддршката на статистичките процеси и воведување на рационализација и стандардизација во работата. Во текот на 2019 година интензивно се работеше на идентификација и анализа на статистичките процеси во ДЗС поврзани со фазите на СБПМ. Беше направен преглед на сите истражувања од Петгодишната програма за статистички истражувања кои се спроведуваат во ДЗС, освен оние кои се опфатени во складиштето за национални сметки. Се анализираше типот и начинот на прибирање на податоци и користените алатки. Со специјално изработен прашалник се собраа информации за различните статистички процеси поврзани со валидација, импутација, едитирање, пондерирање и агрегација на прибраните податоци, како и употребата на различни алатки. Сумарниот резултат од анализата на прибраните информации беше основа за опис на бараните функционалности и дефинирање на архитектурата на системот. Работата на спецификацијата на ИТ системот кој треба да се изработи започна во 2019 год., а продолжи и во 2020 год.

1.3.2 Техничка инфраструктура

Во 2019 година започна постапка за обновување на информатичката инфраструктура во ДЗС, проект поддржан од ИПА фондовите. Беа иницирани две тендерски постапки: една за набавка на опрема за компјутерскиот центар и друга, дел од националниот придонес, за реконструкција на компјутерската мрежа. Проектот за реконструкцијата на компјутерската мрежа беше завршен во ноември, а во однос на набавката на опрема за компјутерскиот центар, до крајот на 2019 год. беше потпишан договор со избраниот економски оператор. По првпат во регионалните одделенија за статистика беа ставени во функција персонални компјутери со слични перформанси како оние во ДЗС и со тоа сите вработени имаат исти техничко-технолошки услови за работа: Windows 10 и MS Office 365. Во функција на унифицирање на користените софтвери, направена е миграција на податоците од DB2 на MS SQL server база на податоци, како и мигрирање на податоците од SAS складиштето за национални сметки на SQL Server платформа.

1.4. Дисеминација

1.4.1. Дисеминација на податоците

Главна цел на дисеминацијата е да се обезбедат дисеминациски продукти и услуги на ДЗС, со што се исполнуваат современите потреби на корисниците на официјалните статистички податоци.

Веб-страницата е главен канал за дисеминација на статистичките податоци и информации. Во текот на 2019 година беа вложени големи напори од вработените во ДЗС за подготовка на нови табели со податоци, како и за ажурирање на постојните табели со податоци со подолги временски серии во базата на податоци МакСтат.

Од второто тримесечје на 2019 година, веб-страницата на Државниот завод за статистика стана достапна и на трет јазик – албанскиот. Се преведоа основните содржини на страницата, а најбројната едиција – Соопштенија - секојдневно се објавува на три јазика – македонски, англиски и албански јазик.

1.4.2. Статистичките податоци се достапни онлајн – повеќе податоци и повеќе корисници

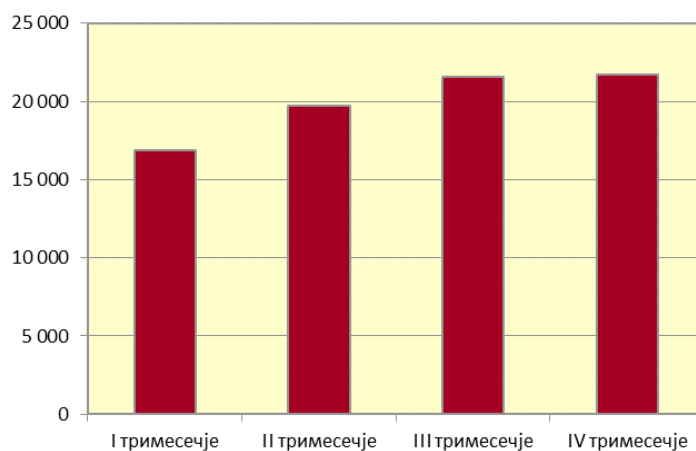
Веб-страницата на Државниот завод за статистика е основен извор на информации за официјалната статистика. На веб-страницата корисниците имаат пристап до публикациите што ги издава институцијата, како и пристап до базата на податоци МакСтат, во која се содржани податоци од повеќе тематски области и податоци по региони и по општини. Веб-страницата на ДЗС во текот на 2019 година беше посетена 1 226 978 пати.

Веб-страницата на ДЗС е дизајнирана според потребите и барањата на корисниците и е во согласност со европските стандарди. Базата на податоци МакСтат е главен канал за дисеминација на податоци и на корисниците им овозможува пристап, селектирање и излез во различни формати (xlsx, csv, json...), како и автоматизиран пристап до податоците во неа преку API. Во 2019 година, бројот на посети на базата на податоци изнесува 79 837, што е зголемување за 18 % во однос на 2018 година. Од мониторирањето на посетеноста, најпосетени табели во 2019 година се табелите за активни деловни субјекти по сектори на дејност, стоковна размена според основните економски категории, број на ноќевања на

домашни и странски туристи по земја на припадност и индекси на продажните цени на производителите на индустриски производи.

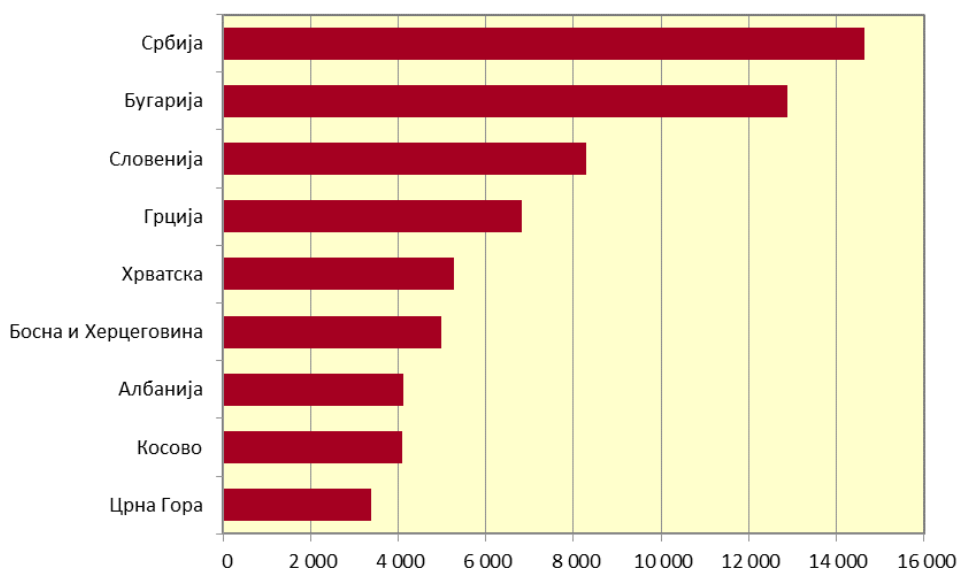
Графикон 4. Посети на МакСтат базата на податоци на веб-страницата на ДЗС, 2019

Базата на податоци МакСтат постојано се збогатува со нови табели со податоци и со нови временски серии. На корисниците им се достапни табелите од статистичките прегледи и од Статистичкиот годишник и во формат ексел. Редовно се објавуваат информации за статистичките продукти и активности на ДЗС на социјалниот медиум Твитер.

И во 2019 година продолжи практиката на укинување на публикациите од едицијата „Статистички преглед“, а податоците од статистичките истражувања се достапни во базата на податоци МакСтат.

Графикон 5. Посети и сесии според земјите од регионот

Според статистиката на посети по земји од регионот, забележливо е дека веб-страницата е најпосетена од корисници од Бугарија и Србија, а најмалку од корисници од Албанија и Црна Гора.

1.4.3. Публицистичка дејност на институцијата

Резултатите од статистичките истражувања, објавени во статистичките публикации, се достапни за корисниците во земјата и во странство.

Статистиката за дисеминацијата покажува дека во 2019 година се остварени следните резултати:

- објавени се 329 изданија во едицијата „Соопштенија“
- објавени се 5 изданија во едицијата „Статистички преглед“
- објавени се 7 мултидоменски изданија
- објавени се 12 броја на Месечниот статистички извештај (билтен), посебно на македонски, посебно на англиски јазик
- збогатена е базата на податоци МакСтат

Во рамките на публицистичката дејност на ДЗС, во 2019 година беа објавени: „Статистички годишник на Република Северна Македонија“ - публикација во која се презентирани статистички податоци за демографската, социјалната и економската состојба во Република Северна Македонија, како и податоци за подолг временски период. Во посебно поглавје се презентирани споредбени податоци со другите земји во Европа и во светот.

„*Северна Македонија во бројки*“ - мал статистички годишник во кој преку табели и графикони се презентирани податоци за Република Северна Македонија од сите области што се покриени со истражувањата што ги спроведува Државниот завод за статистика „Одржлив развој“ - во 2019 година ДЗС објави електронска публикација за целите за одржлив развој, поинаква од претходните изданија. Почитувајќи ги принципите на Агендата 2030 за креирање политики кои водат кон искоренување на сите форми на сиромаштија, нееднаквост, зачувување на животната средина, обезбедување на просперитет и мир, ДЗС произведе сет на индикатори кои претставуваат статистичка поддршка за следење на степенот на реализација на концептот за одржлив развој. Во оваа публикација индикаторите се дефинирани во согласност со Европската стратегија за одржлив развој и се пресметани според стандардите на европската статистика што обезбедува нивна меѓународна споредливост. Преку ова издание корисниците имаат визуелен преглед на напредокот што Северна Македонија го постигнува на патот кон остварување на глобалните цели за одржлив развој.

„*Регионите во Северна Македонија*“ е деветто издание на ДЗС што ги содржи најновите економски и социодемографски податоци за регионите во државата. Статистичките податоци за регионите претставуваат придонес во исполнувањето на обврските на Република Северна Македонија во рамките на регионалната политика на Европската Унија. Во оваа публикација, преку јасни и едноставни табели, мапи и графикони, статистичките региони се претставени во повеќе области, а кратките коментари придонесуваат за едноставно забележување на карактеристиките, сличностите и разликите меѓу регионите.

„*МакСтат избор*“ - за првпат објавена во 2016 година, во која на еден поинаков начин се презентирани дел од податоците со кои располага Заводот, а за кои ценевме дека се интересни за поголемиот дел од нашите корисници. Публикацијата е поделена во 20 области во кои преку табели, графикони, инфографици и кратки коментари се презентирани трендовите на дел од појавите што ги следи статистиката. Низ страниците се преточени голем број податоци кои визуелно ги претставуваат социоекономските

случувања во Република Северна Македонија и претставуваат слика на она што е денес нашата земја.

„Жените и мажите во Северна Македонија“ - единаесетто издание во кое се презентирани индикатори од родовите статистики кои овозможуваат да се следи процесот на воспоставување на еднакви можности и еднаков третман на жените и на мажите во разни области од животот: образованието, вработувањето, правосудството, културата, социјалната заштита.

„Статистика на животната средина“ - е седмо издание на Државниот завод за статистика кое е со двегодишна периодика на објавување. Оваа публикација опфаќа определен сет на индикатори со цел да се добие посеопфатна слика за состојбите во животната средина. Оваа едиција се подготвува со соработка со Министерството за животна средина и просторно планирање.

Државниот завод за статистика постојано вложува напори за развој и унапредување на дисеминативните продукти со цел да се приближи до поголем број корисници и да ја зголеми свесноста за значењето на статистичките податоци и нивната употреба. За таа цел, од септември 2019 година, ДЗС отвори своја Фејсбук страница каде што, на македонски и на албански јазик, објавува интересни податоци од своите истражувања кои на визуелно допадлив начин го привлекуваат вниманието на корисниците.

Графикон 6. Издадени публикации во 2019 година, по области

Сите публикации се расположливи за корисниците и на веб-страницата на Државниот завод за статистика: www.stat.gov.mk.

Графикон 7. Број на посети на едицијата „Публикации“

Во делот на објавените публикации, според статистиката на посетеност на веб-страницата, и во 2019 година Статистичкиот годишник е најпосетената публикација.

Графикон 8. Број на посети на едицијата „Соопштенија“

Во 2019 година, најпосетено било соопштението за просечната нето-плата, потоа соопштението за бруто-домашниот производ, соопштението за наталитет, за основни и средни училишта на почеток на учебната година и соопштението за активното население.

1.4.4. Едноставно доставување на податоците до корисниците

Освен податоците и информациите на веб-страницата, корисниците имаат можност да доставуваат барања за податоци и информации. Во текот на 2019 година е одговорено на 920 барања за статистички податоци, од кои најголем дел се одговорени по електронска пошта, а дадени се и околу 550 телефонски информации за статистички податоци.

1.4.5. Поголема застапеност на статистичките податоци во медиумите

Медиумите се многу важен дел од корисниците на официјалните статистички податоци, бидејќи преку медиумите статистичките податоци се достапни до широката јавност. Едицијата „Соопштенија“ е најчесто користен медиум од страна на новинарите. Државниот завод за статистика ги следи печатените медиуми и веб-порталите и, според расположливите податоци, во 2019 година се објавени 737 написи во електронските медиуми (165 за Пописот на населението, домаќинствата и становите) од кои најголемиот дел се однесуваат на интерпретацијата на статистичките податоци од областа на приходите, потрошувачката и цените, населението, туризмот и економските показатели. Соработката со медиумите, еден од главните канали за дисеминација на статистичките податоци, се одвиваше преку комуникација на одговорните лица со сите медиуми, при што значително е зголемен интересот за статистичките продукти.

1.4.6 Користење на колаборативната инфраструктура на Евростат - трансмисија на податоци преку „Единствена влезна точка“

Преносот на податоци во Евростат со користење на алатките eDamis, преку Единствената влезна точка, се одвиваше тековно, во рамките на воспоставената практика и со почитување на роковите поставени од Евростат.

Во текот на 2019 година се направени вкупно 1041 испраќање на податоци, при што се испратени вкупно 621 сет на податоци.

Заедно со сетовите на податоци, редовно се доставуваат и референтните метаподатоци со користење на Националниот уредувач на референтни метаподатоци на Евростат, како алатка за нивна трансмисија.

Во текот на 2019 се користеше SDMX-референтната инфраструктура (SDMX-RI) за подготовка и испраќање на податочни сетови во SDMX формат од областа на макроекономските и краткорочните деловни статистики. Покрај тоа, во иднина, истата инфраструктура и SDMX-ориентираната база за чување податоци за испраќање во Евростат, ќе се користат и за другите статистички области.

1.4.7 Специјален систем за дисеминација на податоци, СДДС плус

На 28 јануари 2019 година Република Северна Македонија стана дел од Специјалниот систем за дисеминација на податоци Плус на Меѓународниот монетарен фонд (SDDS Plus - Special Data Dissemination Standards Plus).

Државниот завод за статистика, како координатор, заеднички со Народната банка на Република Северна Македонија и Министерството за финансии, успешно го минаа подготвителниот период за вклучување во Специјалниот систем за дисеминација на податоци Плус на ММФ и обезбедија ажурирани податоци за креирање на национална страница со податоци. Целиот процес беше следен, коментиран и одобрен од ММФ.

2. СТАТИСТИКА ПО СЕКТОРИ

2.1. Социјални статистики

2.1.1 Подготовки за Попис на населението, домаќинствата и становите, 2021 година

Во рамките на подготовките за претстојниот Попис на населението, домаќинствата и становите, 2021 година, беа реализирани следните активности:

- Поради предвремените парламентарни избори закажани за април 2020, беше одложен Пописот на населението, домаќинствата и становите за 2021 година.
- Предлог-законот за Попис на населението, домаќинствата и становите, 2021 не беше усвоен од страна на Собранието на Република Северна Македонија.
- Во периодот од 14 до 30 јуни 2019 година, успешно беше спроведен Пробниот попис на населението, домаќинствата и становите со примена на новиот комбиниран пописен метод. За таа цел, од страна на ДЗС беше подготвена претпописна база на податоци од шест расположливи административни збирки на податоци и апликативното решение за примена на САPI-методот со помош на лаптоп за прибирање на податоците. Во ноември, организирана е Регионална коференција со земјите од регионот за споделување на искуствата од спроведениот Пробен попис.
- Со цел подобрување на претпописната база на податоци како предуслов за примена на новиот комбиниран методолошки пристап за спроведување на Пописот, се продолжи со:
  - испитување на квалитетот и можноста за користење на нови расположливи административни збирки на податоци, како што се податоците од Регистарот на населението во надлежност на МИОА,
  - подобрување на апликативното решение преку ГИС визуелизација.

2.1.2 Активности во другите области од социјалните статистики:

- Се спроведе Мултикластерското истражување во Северна Македонија (МИКС 6). Ова истражување ДЗС го организираше и спроведе во соработка со Канцеларијата на УНИЦЕФ во Скопје;
- Се направија детални анализи на административните податоци кои се основа за воспоставување на Статистичкиот регистар на вработени и истражувањата поврзани со плати и заработувачка;

- Во однос на Индексот за родова еднаквост, имајќи ја предвид ажурираната методологија, беше направен преглед и доставен до Европскиот институт за родова еднаквост, кој ги содржи индикаторите со кои располага ДЗС и индикаторите што се достапни од други извори;
- Се спроведе истражувањето за Структура на заработувачката за 2018 година и се објавија податоците. Истражувањето се спроведе користејќи податоци, за поголем дел од варијаблите, од Статистичкиот регистар на вработени и од административни извори;
- Се продолжи со анализа на податоците од прелиминарните пресметки за индексот на цената на трудот и јазот во платите помеѓу мажите и жените;
- Во 2019 година се продолжија и унапредија активностите за спроведување на CATI и CAPI-методот за прибирање податоци во Анкетата за работната сила;
- Започнаа активности за имплементација на CAPI-методот за прибирање на цените на мало за истражувањата Индекс на трошоците на животот и цени на мало како и за Хармонизираниот индекс на трошоците на животот;
- Публикациите за основни и средни училишта на почеток и на крај на учебна година за првпат беа објавени во базата на податоци МакСтат (вкупно 87 табели);
- Од областа на високото образование табелите за наставници и соработници во високообразовните установи за првпат беа објавени во базата на податоци МакСтат.

Планирани и реализирани статистички истражувања:

Сектор за социјални статистики

Периодика - област	Број на истражувања во 2019 год.	Број на истражувања во 2018 год.
Одделение за животен стандард		
месечни	1	1
годишни	2	2
аналитички	1	1
петгодишни	-	-
вкупно	4	4
Одделение за социјална заштита, судски и јавни статистики		
годишни	27	27
двегодишни	1	1
тригодишни		1
петгодишни	-	-
вкупно	28	29
Одделение за образование и наука		
годишни	19	20
двегодишни	-	-
тригодишни	-	-
петгодишни	-	-

Периодика - област	Број на истражувања во 2019 год.	Број на истражувања во 2018 год.
десетгодишни	-	
вкупно	19	20
Одделение за статистика на население		
годишни	7	7
десетгодишни (Пробен попис)	-	1
вкупно	7	8
Одделение за пазар на трудот		
месечни	1	1
годишни	1	1
тримесечни	2	2
четиригодишни	1	1
петгодишни	-	-
вкупно	5	5
Вкупно Сектор за социјални статистики	64	66

2.2. Национални сметки

Во 2019 година, во ДЗС се спроведоа активности и од областа на макроекономските статистики, со посебен акцент на владината финансиска статистика (GFS, Government Finance Statistics) и нотификациските табели за прекумерен дефицит (Excessive Deficit Procedure, EDP notification table).

Во април и октомври 2019 година беа подготвени и испратени ЕДП нотификационите табели за периодот 2015-2018 година. Одговорено е на барањето (прашањата) на Евростат за потврдување на податоците пратени во април.

Во трансмисијата во октомври за првпат беа вклучени податоци за даноците на пресметковна основа вклучени во ставката „Останати побарувања (+)“ во табела 2 од сетот на нотификациони табели. Податоците се ревидирани за целиот период на известување.

Во рамките на пилот-проектот за ГФС ЕДП (ИПА МБП 2015) беа подготвени и испратени до Евростат ЕСС2010 трансмисионите табели за секторот Држава и Националната листа на даноци. Беше подготвен и методолошки документ за изворите и методите за составување на годишните национални сметки за секторот Држава по потсектори и ЕДП-статистиките во согласност со ЕСС 2010.

Во текот на 2019 година, во рамките на проектот за секторски сметки беше направена трансмисија на секторските сметки преку SDMX-NA стандардите за трансмисија за периодот 2014-2016 година на експериментална основа. Беше подготвен методолошки документ за изворите и методите за составување на сетот на секторски сметки (ASA Inventory).

Како резултат на тоа беа направени повеќе методолошки подобрувања согласно со методологиите на ЕУ и тие беа вклучени во тековните пресметки.

Во ноември 2019 година заврши проектот „Развој на наменски софтвер и база на податоци за економска статистика“ со што се надгради Складиштето на податоци за националните сметки и табелите на понуда и на употреба. Сите активности завршија согласно со планираните рокови. Дел од ова надградено складиште се:

- Годишните секторски сметки,
- Табелите на понуда и на употреба,
- Категориите на БДП според расходниот метод,
- Регионалните сметки и
- Структурните деловни статистики.

Во текот на 2019 година, како резултат на реализираните активности во рамките на Повеќекорисничката програма ИПА 2015, постигнато е унапредување на методот на пресметка за регионализација на БДП, вработените и инвестициите во основни средства. Користениот „Top-down“ метод за регионализација е заменет со „Bottom-up“ методот во зависност од расположливите административни и статистички податоци на регионално ниво.

Беше направена пресметка на БДП по региони по постојани цени за временска серија 2000-2017 година и податоците беа објавени заедно со ревизијата на податоците по региони со новиот метод на пресметка.

Претходните податоци за 2018 година за БДП беа подготвени, објавени и испратени во Евростат. Започнаа и активностите во рамките на Националната повеќекорисничка програма и ИПА 2017.

Во 2019 година, Царинската управа го пушти во употреба новиот систем за обработка на царинските декларации и акцизни документи (СОЦДАД). Пред имплементацијата на СОЦДАД, консолидираната верзија на Правилникот за начинот на пополнување на царинската декларација и кодексот на шифри кои се употребуваат при пополнување на царинската декларација беше објавен во „Службен весник на РСМ“ бр. 105 од 27.05.2019 г. Во консолидираната верзија на Правилникот, Рубрика 24 Природа на трансакцијата е комплетно хармонизирана со ЕУ Регулативата за ЕКСТРАСТАТ бр. 113/2010. Со цел да обезбеди ажурни и квалитетни податоци, ДЗС го преуреди и реорганизираше својот систем на обработка на податоците во согласност со концептот на СОЦДАД.

Во 2019 година беа подготвени и објавени во соопштение ТЕК податоците (стоковна размена според економските карактеристики на претпријатијата) за референтната 2017 година со почитување на сите методолошки правила за обработка и активна доверливост. Податоците се достапни во Макстат базата на податоци.

За истражувањето Стоковна размена според фактурирана валута, во текот на април 2019 беа подготвени претходните податоци за 2018 година според методолошките правила и препораки на ЕУ и беа доставени во Евростат. Истовремено беше објавена и серија на податоци за периодот 2013-2017 во Макстат базата на податоци. Референтната метаподаточна структура ЕСМС 2.0 се пополни и се испрати во Евростат.

Во насока на приближување на националниот статистички систем кон ЕУ, контролата на податоците е подобрена со воведување на нови контроли и беше подготвено адекватно надградено упатство за контрола на податоците. Индексите на единица вредност, финални податоци за 2017 година, беа обработени и објавени во Макстат базата со почитување на новите контроли на податоци.

Планирани и реализирани статистички истражувања:

Сектор за национални сметки

Периодика - област	Број на истражувања во 2019 год.	Број на истражувања во 2018 год.
годишни	2	2
тримесечни	1	1
месечни	1	1
по план за анкети од Евростат	8 ¹	7 ¹
аналитички	39	39
Вкупно Сектор за национални сметки	51	50

2.3. Деловни статистики, земјоделски статистики и статистики на животната средина

Во 2019 година продолжија активностите кои беа во функција на подобрување на статистиките од областа на деловните статистики, земјоделските статистики и статистиките на животната средина и хармонизирање на статистиките со европските регулативи.

2.3.1. Деловни статистики

Во делот на статистичките истражувања од областа на деловните статистики (прибирање, обработка и дисеминација), во 2019 година беше реализирано следното:

- ИФАТС популацијата беше дефинирана за периодот 2016-2017 и за првпат беа објавени податоците за ИФАТС.
- Беше подготвен нов прашалник за бројот и капацитетот на објектите за одложување на отпад создаден при обновување или отстранување, со цел да се исполнат барањата за редовно известување до Евростат (Сет на податоци 3) според Регулативата 2150/2002.
- Како дел од ИПА 2015, беше финализиран проектот за развој на производство и дисеминација на статистиката за побарувачката за туризам во согласност со Анекс II од Регулативата 692/2011. Сите планирани активности беа успешно спроведени според планираното, беа постигнати очекуваните резултати и од почетокот на 2019 година ДЗС воспостави редовно истражување за патувањата на домашното население. Во август 2019 година, резултатите беа потврдени и прифатени од Евростат. Во септември 2019 година, ЕСМС извештајот беше испратен во Евростат.

¹ Истражување за Паритет на куповната моќ во рамките на Европската програма за споредба

- Во рамките на ИПА 2015 беше финализиран проектот за краткорочни деловни статистики (СТС). Сите планирани активности беа успешно спроведени според планираното, а конечниот извештај беше испратен до Евростат. Податоците за индексот на промет во услугите беа објавени за периодот 2013-2017 година. Сезонски прилагодените податоци за прометот во трговијата на мало за првпат беа испратени до Евростат преку Едамис (податоци од 2010 до февруари 2019 година). Сите индикатори од СТС за јануари 2019 година беа доставени до Евростат во формат SDMX од 2019 година.
- Во рамките на ИПА 2017 започнаа активностите поврзани со поткомпонентата 2Б: Сателитски сметки за туризам (Tourism Satellite Accounts – TSA). Во последниот квартал од 2019 година се одржаа три мисии (28.10-01.11.2019; 11.11-15.11.2019 и 16-20.12.2019). За време на мисиите се дискутираше за достапноста на изворите за составување на TSA, беше направена проценка на податоците од статистиката на туризмот и националните сметки, се започна со составувањето на TSA табелите 1,2,3,4 и 5 и се дискутираше за отворените прашања. Започна и подготовката на нацрт-верзијата на Прирачникот за составување на TSA во Северна Македонија.

2.3.2. Земјоделски статистики

- Континуирано се вршеше усогласување на статистиките од областа на растителното и добиточното производство, рибарството, цените и економските сметки во земјоделството и шумарството со регулативите на ЕУ.
- Во областа на земјоделството, беа финализирани два проекта во рамките на ИПА 2015 МБП. Во проектот за годишна статистика на земјоделските култури, беа спроведени две пилот-примерочни истражувања кои опфатија по околу 10000 фарми (секоја од нив). Во јуни се спроведе анкета за површини и земјоделски култури на крајот на пролетта и во ноември/ декември се спроведе анкета за производство на земјоделски култури. Исто така, беше тестирана процедурата за уредување на податоците и беа подобрени вештините и професионалното знаење на персоналот во оваа област што може да се користи и во други примерочни истражувања кои се спроведуваат во ДЗС. Искуството од спроведувањето на примерочни истражувања во статистиката за земјоделски култури ќе се користи во плановите на ДЗС за замена на прибирањето на податоци со статистички проценители со прибирање на податоци со примерочни истражувања во блиска иднина. За да се постигнат главните цели на проектот за статистика на добиточното производство, беа развиени модели за ГИП предвидувања и процени на колење надвор од кланиците, за говеда, свињи и овци. Во однос на месечните податоци за сурово кравјо млеко и добиените млечни производи во млекарниците, по анализирањето на податоците ДЗС подготви и испрати сетови на податоци до Евростат.
- Во рамките на ИПА 2017 service contract, беше пополнет самооценувачки прашалник (Self-Assessment Questionnaire – SAQ) и беше доставен до експертите ангажирани во проектот.
- Започнаа подготовките за FSS 2020 (преглед на примероци). Врз основа на новата регулатива (ЕУ) 2018/1091 за интегрираната статистика на фармите, започна подготовката на нацрт-прашалникот.

2.3.3. Статистики на животната средина, енергетиката и транспортот

- Во областа на статистиката за животна средина, започна проектот за составување на сметки за животна средина во рамките на ИПА 2017 МБП. Активностите беа насочени кон составување на сметки за емисија на воздухот (АЕА) и сметки за физичка енергија при проток (ПЕФА).
- Во областа на транспортните статистики редовно се подготвуваа и доставуваа податоци до Евростат. Во рамките на ИПА 2015 се работеше на проектот Патнички и товарен транспорт. Испораките дефинирани во проектот беа подготвени и финалниот извештај за проектот што ја опишува извршената работа, подобрувањата и постигнатите резултати, беше доставен во јули 2019 година. Главниот резултат е постигнатата усогласеност со законодавството на ЕУ, а ДЗС ќе продолжи да доставува извештаи и микроподатоци до Евростат во рамките на роковите утврдени со регулативата, во формат обезбеден од Евростат, почитувајќи ги критериумите за квалитет, со посебно внимание на правилата за валидација.

Методолошки подобрувања и новитети во статистичките истражувања

- Целосно се усогласи истражувањето за патувањата на домашното население со Анекс II од Регулацијата 692/2011.
- Се вовеле редовно тримесечно статистичко истражување Индекси на прометот во услугите, во согласност со Анекс Д од Регулацијата 1165/98 и за првпат беа објавени индексите за периодот од 2014 до 2018 година, а се започна и со редовно тримесечно објавување на индексите за 2019 година. Беа објавени првите податоци за ИФАТС за 2016 и 2017 година.

Планирани и реализирани статистички истражувања

Сектор за деловни статистики, земјоделски статистики и статистики на животната средина

Периодика - област	Број на истражувања во 2019 год.	Број на истражувања во 2018 год.
Одделение за градежна статистика, енергетика и транспорт		
Енергија		
годишни	12	12
месечни	11	12
полугодишни	2	2
Транспорт		
годишни	11	11
петгодишни	-	-
месечни	1	1
тримесечни	3	3

Градежништво		
годишни	5	5
полугодишни	1	1
тримесечни	1	1
месечни	2	2
Вкупно	49	49
Одделение за земјоделски статистики и статистики на животната средина		
Земјоделство - општо		
тригодишни	-	-
годишни	2	2
месечни	2	2
Растително производство		
годишни	7	7
Добиточно производство		
годишни	3	3
месечни	2	2
Шумарство		
годишни	7	7
тримесечни	1	1
Лов и риболов		
годишни	2	2
Земјоделски цени		
месечни	2	2
тримесечни	1	1
Економски сметки во земјоделството		
годишни	3	3
Водостопанство		
тригодишни	-	-
годишни	3	3
Животна средина		

двегодишни	1	1
годишни	4	4
Вкупно Сектор за деловни статистики	40	40

2.4. Сектор за регионални одделенија

Во согласност со Правилникот за внатрешна организација, ДЗС е организиран во централна институција во Скопје и осум регионални одделенија на територијата на целата држава (Скопје, Тетово, Куманово, Велес, Штип, Битола, Охрид и Струмица).

Основната улога на регионалните одделенија е прибирање податоци, шифрирање и прва контрола на статистичките обрасци кои се прибираат од извештајните единици. За одреден број статистички истражувања РОС вршат внес и техничка обработка на податоците (од областа на демографијата). Покрај наведената улога, регионалните одделенија имаат значајна улога во процесот на формирање и ажурирање на анкетарската мрежа. Имено, регионалните одделенија имаат примарно значење во постапката на евидентирање и селектирање на кандидатите за анкетари кои ја составуваат анкетарската мрежа на ДЗС, како и во секојдневниот контакт со нив при спроведувањето на анкетните истражувања. Со оглед дека во ДЗС сè уште примарен извор на податоци се извештајните единици кои доставуваат податоци преку статистички обрасци, регионалните одделенија, и покрај сè поголемото значење на административните извори на податоци, и понатаму имаат примарна улога во процесот на обезбедувањена статистички информации од терен.

3. ЕВРОПСКА ИНТЕГРАЦИЈА И МЕЃУНАРОДНА АКТИВНОСТ

3.1. Европска интеграција

Процесот на европска интеграција на Република Северна Македонија во областа на статистиката се реализира во непосредна соработка со Евростат, кој на ДЗС, како национален координатор на статистичкиот систем на земјата, му дава помош и поддршка во процесот на усогласување на националните статистички стандарди и податоци со меѓународните статистички стандарди и податоци, особено од земјите членки на ЕУ.

Државниот завод за статистика, како координатор на Работната група број 18- Статистика, во функција на редовно, квалитетно и навремено следење и информирање за напредокот во усвојувањето на законодавството на ЕУ, континуирано го организира и го координира работењето на Работната група.

На 12 и 13 февруари 2019 г., во Луксембург, во седиштето на Европскиот статистички завод – Евростат, се одржа објаснувачки состанок за Поглавјето 18 – Статистика, на кој Евростат ги презентираше сите потребни елементи чие исполнување претставува неопходен услов за поставување на преговарачките позиции на земјата во однос на Поглавјето 18 – Статистика.

На 27 март 2019 година се одржа редовната годишна мисија за оценување на работата на Државниот завод за статистика, што ја спроведува Евростат. Претставникот на Евростат најнапред оствари средба и разговори со директорот на ДЗС. Притоа, претставникот беше запознаен со активностите на Заводот во изминатиот период, како и со идните приоритети во насока на унапредување на работата, подобрување на квалитетот и осовременување на процедурите за прибирање и пристап до податоците на Заводот. Беа остварени и работни средби со вработени од сите сектори во Заводот, кои подетално ја презентираа својата работа и достигнувањата во насока на усогласување на националното со европското законодавство во областа на статистиката.

Понатаму, на 28.03.2019 г. беше одржан состанок на раководството на Државниот завод за статистика со претставниците на Евростат, г. Едуардо Баредо Капелот, директор на Директоратот „Б“ – Методологија, дисеминација, соработка во Европскиот статистички систем, г-ѓа Авис Бенеш, раководител на Одделот „Б3“ - Проширување, соседство и соработка за развој и г. Торбјорн Карлквист, лидер на тимот за делот за проширувањето. На состанокот присуствуваше и г. Алесандро Занота, претставник од Делегацијата на Европската Унија, задолжен за следење на хармонизацијата на статистиката. На состанокот се дискутираше за забележителниот напредок на националната официјална статистика во хармонизирањето со статистиката на Европската Унија, за зајакнатата координативна улога на Државниот завод за статистика во Националниот статистички систем, за претстојниот Попис на населението, домаќинствата и становите, 2021, како и за идните планови на Заводот за хармонизација со европското законодавство како движечка цел.

Делегацијата на Евростат оствари средба и со г. Бујар Османи, заменик- претседател на Владата задолжен за европски прашања, на која беа отворени темите за соработка на Евростат со Република Северна Македонија, особено во пресрет на одржувањето на претстојниот Попис.

СКРИНИНГ

На состанокот на Поткомитетот за економски и финансиски прашања и статистика, одржан во 2019 г., Европската комисија, исто како и во претходната година, го потенцираше прогресот кој го има направено ДЗС во периодот помеѓу состаноците.

Народната банка на Република Северна Македонија и Државниот завод за статистика заеднички го одбележаа Денот на европската статистика на 28 октомври 2019 г., под мотото „Подобри податоци. Подобар живот“.

Соработката помеѓу Евростат и ДЗС во процесот на примената на европското законодавство се реализираше и преку постојаните консултации, оценки и препораки од Евростат.

3.2. Меѓународни проекти во кои беше вклучен ДЗС

3.2.1. Тековни проекти на Европската комисија:

3.2.1.1 Национални проекти

- **Национална програма ИПА 2013**

Државниот завод за статистика беше корисник на Националната програма ИПА 2013, како дел од секторското фише за развивање на приватниот сектор.

Државниот завод за статистика, заедно со изведувачот Comtrade System Integration, на 15 ноември 2019 година го одбележаа успешното завршување на 22-месечниот проект „Развој на наменски софтвер и база на податоци за економски статистики“, финансиран од Европската Унија.

- **Национална програма ИПА 2017 (<http://www.stat.gov.mk/Proekti.aspx>)**

На 29.03.2019 година, во Инфоцентарот на ЕУ беше организиран настан со кој се одбележа официјалниот почеток на проектот финансиран од ЕУ „Унапредување на производството и дисеминацијата на статистичките податоци“.

Целта на Проектот е подобрување на квалитетот и достапноста на статистичките податоци во Република Северна Македонија и унапредување на нивното користење во изработката и координацијата на јавните политики.

Проектот се состои од 4 компоненти:

- **Компонента 1:** Дополнително усогласување со стандардите на ЕУ на полето на макроекономската статистика
- **Компонента 2:** Дополнително усогласување со стандардите на ЕУ на полето на деловната статистика
- **Компонента 3:** Дополнително усогласување со стандардите на ЕУ на полето на социјалната статистика
- **Компонента 4:** Дополнително подобрена инфраструктура на информатичко-комуникациската технологија (ИКТ).

Проектот е финансиран од Европската Унија во рамките на Програмата ИПА II 2017. Истиот ќе трае три години и ќе заврши во февруари 2022 година. Буџетот изнесува 1 648 500 евра.

Проектот го спроведува Конзорциумот на БИМ Консалтинг и Националниот статистички институт (НСИ) на Бугарија.

3.2.1.2 Повеќекориснички проекти

- **Повеќекорисничка програма за статистичка соработка ИПА 2015**

На 31.10.2019 година заврши имплементацијата на Повеќекорисничката програма за статистичка соработка ИПА 2015.

Главната цел на проектот е реализирана. Во рамките на 14 пилот-проекти, како дел од грант-договорот со Евростат, испорачани се до Евростат околу 80 резултати и реализирани се околу 170 активности.

- **Повеќекорисничка програма за статистичка соработка ИПА 2017**

Програмата започна на 1 мај 2019 година и ќе трае 30 месеци.

Главните цели на овој проект се:

- Да го поддржи процесот на хармонизирање на производството на статистики во земјите-кориснички за идно членство во ЕУ преку усогласување на нивните сегашни методологии и резултати со законодавството на ЕУ и приближување на нивната интеграција во Европскиот статистички систем;
- Да се интензивираат напорите за подобрување на квалитетот на статистичката информација и да се зајакне довербата во методите и професионализмот, што ќе обезбеди веродостојни статистички податоци за креаторите на политики и за меѓународната заедница.

3.2.1.3 Регионални проекти

- **Поттикнување на иновативниот капацитет на малите и средните претпријатија**

Во рамките на проектот беше набавена опрема (10 компјутери и 30 лаптопи) и беше спроведено истражување за иновативниот капацитет на малите и средните претпријатија.

Резултатите беа презентирани на Самитот за иновации во јуни во Скопје. Проектот ќе заврши на 31.07.2020 година и со него ќе се поттикне транснационалниот иновативен капацитет на малите и средните претпријатија и нивна поддршка да формираат одржливи мрежи и иновативни кластери со други мали и средни претпријатија од регионот Балкан – Медитеран, со цел да разменат знаење и да развијат иновации преку наоѓање на партнери и обезбедување на малите и средните претпријатија со релевантни податоци, алатки и системи.

- **Регионален проект за соработка**

Во 2019 година започна иницијативата за потпишување на одделни меморандуми за соработка меѓу Статистика Шведска и секој Статистички завод корисник на програмата со цел да се овозможи размена на експерти од земјите-кориснички во одредени домени.

3.2.2 Планирани проекти

Зголемена достапност и употреба на официјалната статистика во Република Северна Македонија - Партнерска соработка помеѓу Шведска статистика и Државниот завод за статистика на Република Северна Македонија - 2020-2022.

3.3. Комуникација и соработка со други институции

Во насока на утврдување на рамката во која се реализираше соработката базирана на искористување на внатрешните потенцијали за постигнување заеднички интереси, беа потпишани меморандуми за соработка помеѓу Државниот завод за статистика и Македонската академија на науките и уметностите, како и со Стопанската комора за информатички и комуникациски технологии. Исто така, беше потпишан и Меморандум за разбирање со Меѓународната организација на трудот во областа на размена на податоци и информации во рамките на статистичките истражувања од областа на пазарот на трудот.

4. ПРЕДИЗВИЦИ СО КОИ СЕ СООЧУВАШЕ ДЗС

Предизвиците со кои се соочуваше ДЗС во 2019 година може да се лоцираат на три конкретни полиња, и тоа:

- Подготовките за спроведување на Пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија во 2020 година (попис)
- Состојбата со човечки ресурси и
- Состојбата со просторот во кој е сместен ДЗС.

Активностите за подготовка за спроведување на Пописот траат веќе подолго време. Основен предуслов за реализација на оваа активност е донесување на Законот за Попис на населението, домаќинствата и становите во 2020 година. Законот беше подготвен од страна на Заводот и усвоен од Владата, и во јуни 2019 година беше упатен во Собранието на Република Северна Македонија за донесување. Законот до крајот на годината не беше донесен, со што Заводот беше доведен во позиција да не може да ги реализира сите потребни подготвителни активности неопходни за спроведување на Пописот во 2020 година. Недонесувањето на Законот, исто така, значеше дека Пописот не може да се спроведе во текот на пролетта 2020 година и мора да биде одложен за наредниот период.

Државниот завод за статистика, на почетокот на 2019 година, иако имаше одобрен План за нови вработувања, за што беа обезбедени и финансиски средства за плати и надоместоци за нововработените лица, сепак не успеа да го реализира планот од причина што сложените административни процедури за реализација на планот на вработување го оневозможува неговото имплементирање, особено од причина што немаше согласност од новото Министерство за политички систем и односи помеѓу заедниците, кое ја презеде надлежноста во однос на давање на согласност на плановите за вработувањата на административни службеници од страна на Секретаријатот за спроведување на рамковниот договор.

Во 2019 година Државниот завод за статистика продолжи со реализацијата на долгорочниот план за реконструкција на објектот каде што е сместен централниот Завод, на ул. Даме Груев бр. 4 во Скопје. Притоа, целосно беше извршена реконструкција на скалишниот простор на Заводот и беше извршена промена на стаклениот дел од големата сала на Заводот. Со наведените активности значително се подобрија условите за работа на вработените во Заводот, но останува проблемот со реализирање и на останатите зафати како што се

реконструкција на системот за парно греење, покривниот дел на големата сала, замена на лифтовите и изработка на нова фасада. Друг проблем и натаму е обезбедувањето на нов работен простор за вработените во Регионалното одделение во Скопје, кое е сместено во целосно нефункционални бараки во Градскиот парк, во кругот на Градското Собрание. Целосно решавање на проблемот во однос на работниот простор се очекува со преземањето на работните простории од Министерството за транспорт и врски и преселување на вработените и опремата од РОС Скопје во Централниот завод, додека за РОС Тетово се преземаат активности во наредниот период да се реши проблемот и во тоа регионално одделение.

5. КООРДИНАЦИЈА НА СТАТИСТИЧКИОТ СИСТЕМ И ОВЛАСТЕНИТЕ НОСИТЕЛИ

Во согласност со член 21 од Законот за државната статистика, ДЗС, како координатор на статистичкиот систем, во соработка со овластените носители, подготвува и Извештај за активностите на овластените носители во однос на реализацијата на Програмата за статистички истражувања за периодот 2018 – 2022 година. Според Законот, субјектите кои имаат статус на овластени носители се определуваат во самиот Закон за државната статистика и во Петгодишната програма за статистички истражувања. Покрај Народната банка на Република Северна Македонија, останати овластени носители се: Министерството за финансии, Агенцијата за вработување, Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија, Министерството за правда, Министерството за внатрешни работи, Управата за хидрометеоролошки работи и Институтот за јавно здравје. Во 2019 година, со Одлука на Владата беше конституиран Координативен комитет кој што одржа една седница.

На доставеното барање до овластените носители да подготват извештаи за својата активност поврзана со Програмата за статистички истражувања, извештаи се добиени од сите овластени носители, освен од Министерството за правда - Управата за извршување на санкции.

5.1. Народна банка на Република Северна Македонија

Народната банка на Република Северна Македонија во 2019 година спроведе вкупно 27 статистички истражувања од кои 10 со месечна, 14 со тримесечна и 3 со полугодишна периодика, што претставува ист број како и во претходната година.

Број на вработени лица кои работат на статистички истражувања

Вкупно 51 вработен во Народната банка работат на статистички истражувања, и тоа:

6 вработени работат на истражувањата за Анкетата за инфлациските очекувања и очекувањата за движењето на реалниот БДП; Анкетата за кредитната активност и Индексот на цените на недвижности;

3 вработени работат на пресметката и објавувањето на показателите за финансиска стабилност;

40 вработени работат на статистичките истражувања од областа на монетарната и финансиската статистика, како и екстерните статистики;

2 вработени работат на статистичките истражувања од областа на платежната статистика.

Методолошки подобрувања во статистичките истражувања

Од аспект на методолошките подобрувања и усогласувања со меѓународните статистички стандарди, во областа на монетарната статистика, статистиката на ОФИ и статистиката на каматните стапки (точки: 2.04.6.5.00/01; 2.04.6.5.00/02; 2.04.6.5.00/03; 2.04.6.5.00/04; 2.04.6.5.00/05; 2.04.6.5.00/06; 2.04.6.5.00/07 и 2.04.6.5.00/08), во 2019 година продолжија активностите во рамките на долгорочниот проект за воспоставување на интегриран систем на известување за потребите на статистиката и супервизијата (ИСИДОРА), со којшто значително би се намалил известувачкиот товар и би се овозможила многу побогата податочна база за постојните статистички барања. Беа преземени бројни активности за осмислување на структурата на податоците, атрибутите, димензиите и финансиските инструменти потребни за известување во новиот систем. За соодветно информирање на известувачите беа организирани редовни средби со банките заради запознавање со текот на активностите и нивно воведување во новиот проект.

Во однос на точката 2.04.6.9.00/01: „Финансиски сметки“ од Програмата, како резултат на унапредената методологија и подобрениот опфат кај одредени финансиски инструменти и сектори, во април и октомври 2019 година, до ДЗС беа доставени детални податоци за тековите на финансиските сметки на секторот Држава по потсектори, за периодот 2014-2018 година. Изготвувањето на овие податоци е клучна влезна компонента за изготвување на сетот на нотификациските табели за ЕДП. Новата унапредена методологија беше применета и при изготвувањето на секторските годишни финансиски сметки за периодот 2013 - 2018 година, коишто како експериментални податоци² во декември 2019 година беа доставени до Евростат.

Во статистичките истражувања од областа на екстерните статистики (опфатени во поглавјето од Програмата за СИ 2018-2022 точка под број: „2.06 - Меѓународна трговија и платен биланс“), покрај на подобрување на опфатот и квалитетот на податоците, се работеше и на збогатување на расположливите податоци. Најбројни беа активностите за приспособување на системот за обработка на податоците за надворешно-трговската размена во НБРСМ кон новиот систем на Царинската управа. Исто така, се презедоа активности и се направија анализи поврзани со приспособувањето на изворите на податоци во услови на натамошна либерализација на капиталните трансакции со нерезиденти (јануари 2019 година).

Во рамките на статистиката за хартии од вредност, во текот на 2019 година продолжија започнатите активности за унапредување на оваа статистика преку софтверско поврзување на сите расположливи бази на податоци за тргувањата со хартии од вредност во земјата и во странство, коешто е во напредна фаза. Во исто време, со овие активности се создаваат предуслови за збогатување на изворите на податоци за финансискиот инструмент „хартии од вредност“ и подобрување на квалитетот на статистиката на финансиските сметки во целост.

---

² Податоците имаат третман на експериментални, сè додека не се постигне опфат и деталност соодветен за нивно објавување.

Новитети во статистичките истражувања

Она што ја одбележа 2019 година во областа на статистиката се активностите поврзани со унапредувањето на транспарентноста и достапноста на статистичките податоци, што покрај преку редовното објавување на стандардните статистички податоци и соопштенија за печат, се постигна и преку:

- официјалното пристапување на Република Северна Македонија кон најновиот Стандард за дисеминација на податоците на ММФ (СДДС плус), на 28 јануари 2019 година. Со тоа земјата се вброи меѓу 18 земји во светот коишто во тој момент ги исполнуваа условите за статистичко известување согласно со овој стандард. За соодветно информирање на корисниците на податоци беше организиран заеднички промотивен настан со Министерството за финансии и Државниот завод за статистика;
- пуштање во употреба (ставање во функција) на новиот статистички веб-портал „НБСтат“ на интернет-страницата на Народната банка, во делот „Статистика“, на 18 декември 2019 година. Поставувањето на новиот статистички портал „НБСтат“ претставува современа статистичка алатка креирана со проактивно користење на можностите на информатичката и на комуникациската технологија и на современите канали за интерактивна комуникација, со што се зголеми корисноста на објавените податоци, како бројот на категориите корисници и на нивните специфични барања за официјални статистики, при истовремено намалување на времето потребно за пребарување низ податоците. Како надоврзување на платформата „МАКСтат“ на Државниот завод за статистика, „НБСтат“ овозможува значително унапредување на пристапот во дисеминацијата на нашите севкупни национални статистики, со што целокупниот статистички систем добива унифициран, многу посовремен формат, посоодветен на денешните потреби на корисниците на податоци. За соодветна афирмација на алатката, подготвен е краток видеоматеријал, достапен и на веб-страницата на НБРСМ;
- редовната работилница за новинарите во 2019 година беше посветена на статистиката, со посебен фокус на новиот статистички портал „НБСтат“, а заради соодветно запознавање на новинарите со предностите коишто ги нуди овој портал. На работилницата подетално се разгледаа методолошките основи на статистиката на странските директни инвестиции и платежната статистика и начинот на нивното толкување.

Дисеминација на статистички податоци

- Податоците од статистичките истражувања во надлежност на Народната банка се објавуваат на интернет-страницата на НБРМ, со соодветна периодика и рок за публикување утврдени во Програмата.
- Листата на показатели за финансиската стабилност се објавува на интернет-страницата на Народната банка редовно (на квартална основа), согласно со Календарот за објавување на податоците којшто е достапен на интернет-страницата на Народната банка.
- Во однос на комуникацијата со корисниците, редовно се објавуваат соопштенија за печат за основните статистички збирки на податоци чиешто објавување е во надлежност на НБРМ, истовремено со објавувањето на податоците.
- Заради зголемување на достапноста и подобрување на пристапот на надворешните корисници до статистичките податоци, во декември 2019 година, на интернет-страницата на Народната банка, во делот „Статистика“, успешно се постави новиот статистички портал „НБСтат“. Со поставувањето на „НБСтат“ се заокружија активностите започнати во ноември 2016 година во рамките на проектот финансиран од ЕУ „Развој на алатка за внатрешна анализа на статистички податоци и статистички интернет-портал за надворешни корисници на податоци“.

Меѓународна активност и странска помош

- Во 2019 година продолжи практиката на постојано унапредување на капацитетот на Народната банка во доменот на статистиката, преку проекти и технички мисии спроведени во соработка со меѓународни и европски институции, како и преку билатерална соработка со централни банки од земјите-членки на ЕУ. Поконкретно, беа остварени следниве активности:
- Твининг-проект на ИПА 2017 „Јакнење на институционалниот капацитет на НБРСМ во процесот на пристапување во ЕСЦБ“, во чии рамки од ноември 2019 година, со експерти од хрватската и романската централна банка, се остварени почетни активности поврзани со унапредувањето на статистиката на финансиски сметки. Остварувањето на овој проект претставува натамошно усогласување со стандардите на ЕСЦБ/ЕЦБ (спроведување на ЕСА 2010), со главен фокус на кварталните и годишните текови за финансиските сметки;
- Проект на ИПА 2017 „Јакнење на капацитетот на централните банки од Западен Балкан во интеграцијата со ЕСЦБ“, во чии рамки од ноември 2019 година, со експерти од Централната банка на Португалија се остварени почетни активности поврзани со проектот за воспоставување интегриран систем на известување за потребите на статистиката и супервизијата;

- За одбележување на Денот на европската статистика во 2019 година, Народната банка и Државниот завод за статистика организираа заеднички настан, промовирајќи ја меѓусебната соработка како главен предуслов за подобрување на националниот статистички систем. Експерт од Европската централна банка беше главниот предавач и тој одржа предавање за улогата на европската централнобанкарска заедница за обезбедување европска статистика;
- Работилница за меѓународна трговија на стоки и услуги, во рамките на заедничкиот проект на ММФ и ЕУ за јакнење на екстерните статистики на земјите од Западен Балкан, беше одржана во мај 2019 година во Будва, Црна Гора.

5.2. Министерство за финансии

Министерството за финансии во 2019 година спроведе вкупно 20 статистички истражувања, од кои 12 месечни и 8 тримесечни, што е ист број на истражувања како и во 2018 година.

Број на вработени во Министерството што работат на статистички истражувања

Во Министерството за финансии се ангажирани 5 вработени за спроведување на статистички истражувања.

Новитети во статистичките истражувања

Согласно со измените во Законот за јавен долг, од мај 2019 година негарантираниот долг на јавните претпријатија и акционерските друштва основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје се пресметува во јавниот долг.

Дисеминација на статистичките податоци

Податоците од статистичките истражувања се објавуваат според Календарот на податоци објавен на веб-страницата на Министерството за финансии.

Меѓународна активност и странска помош

Меѓународната активност и странската помош се реализираа во рамките на Регионалниот проект на ММФ за GFS/ESA методологија.

До Заводот не се доставени информации за методолошките подобрувања, проблемите со кои се соочуваше Министерството за финансии во 2019 година и публицистичката дејност, побарани со Образец 1 кој се однесува на истражувањата и активностите реализирани во 2019 година, во согласност со Програмата за статистички истражувања, 2018 – 2022 година.

5.3. Фонд на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија

Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија во 2019 година спроведе вкупно 9 статистички истражувања, од кои 4 со месечна и 5 со годишна периодика, исто како и во 2018 година.

Број на вработени во Фондот што работат на статистички истражувања

Во Фондот се ангажирани 2 вработени лица за спроведување на истражувањата.

Дисеминација на статистичките податоци

Податоците од статистичките истражувања се објавуваат тековно на веб-страницата на Фондот.

До ДЗС не се доставени информации за методолошките подобрувања, новитетите во статистичките истражувања, меѓународната активност и странската помош, како и за проблемите со кои се соочуваше Фондот во 2019 година, побарани со Образец 1 кој се однесува на истражувањата и активностите реализирани во 2019 година во согласност со Програмата за статистички истражувања, 2018– 2022 година.

5.4. Министерство за внатрешни работи

Министерството за внатрешни работи во 2019 година, во согласност со утврдените статистички истражувања во Програмата за статистички истражувања за периодот 2018 – 2022 година, спроведе вкупно 6 статистички истражувања, од кои 1 со месечна периодика и 5 со годишна периодика, што е исто како спроведените статистички истражувања во 2018 година.

Број на вработени во Министерството што работат на статистички истражувања

Во однос на вкупниот број вработени, ангажирани на статистички истражувања, наведен е бројот од 109 вработени. Во тој број вработени вклучени се сите вработени кои полуавтоматизирано ги пополнуваат статистичките обрасци и прегледи, ги обработуваат податоците и ги подготвуваат прашалниците и барањата за статистичките истражувања на Државниот завод за статистика.

Дисеминација на статистичките податоци

Податоците од статистичките истражувања се објавуваат тековно на веб-страницата на Министерството, а се доставуваат на месечно и на годишно ниво до Државниот завод за статистика.

До Заводот се доставени информации дека не се спроведени активности за методолошки подобрувања, новитети во статистичките истражувања, публицистичка дејност, меѓународната активност и странската помош. Во однос на проблемите со кои се соочуваше Министерството во 2019 година, исто како и претходната година, истакнат е проблемот за обезбедување на статистичките податоци преку полуавтоматизиран процес на работа, со недоизградени методологии и недоволно прецизирани податоци - индикатори.

5.5. Управа за хидрометеоролошки работи

Управата за хидрометеоролошки работи во 2019 година спроведе вкупно 1 статистичко истражување со годишна периодика, што е ист број како и во 2018 година.

Број на вработени во Управата што работат на статистички истражувања

За реализација на статистичките истражувања се ангажирани вкупно 15 вработени.

Дисеминација на статистичките податоци

Дисеминацијата на податоците се реализира преку интерно објавување на податоците, подготовка на информации до медиумите и разни баратели.

Методолошки подобрувања и новитети во статистичките истражувања не се нотирани од страна на Управата.

До Заводот не се доставени информации за публицистичката дејност, меѓународната активност и странската помош, како и за проблеми со кои се соочувала Управата во 2019 година, побарани со Образец 1 кој се однесува на истражувањата и активностите реализирани во 2019 година, во согласност со Програмата за статистички истражувања, 2018 – 2022 година.

5.6. Агенција за вработување на Република Северна Македонија

Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија во 2019 година спроведе вкупно 4 статистички истражувања, од кои 3 со месечна периодика и 1 годишно истражување, што е исто како и во 2018 година.

За методолошките подобрувања во статистичките истражувања, од Агенцијата добивме информација дека истражувањата се реализираат согласно со законските промени и Оперативниот план за активни мерки и услуги на пазарот на трудот за 2019 година.

До Заводот не се доставени информации за бројот на вработени лица кои работат на статистичките истражувања, новитетите во статистичките истражувања, публицистичката дејност, меѓународната активност и странската помош и за проблемите со кои се соочувала Агенцијата, побарани со Образец 1 кој се однесува на истражувањата и активностите реализирани во 2019 година, во согласност со Програмата за статистички истражувања, 2018 – 2022 година.

5.7. Институт за јавно здравје

Институтот во 2019 година, во согласност со утврдените статистички истражувања во Програмата за статистички истражувања за периодот 2018 –2022 година, спроведе вкупно 16 статистички истражувања со тригодишна периодика и 3 истражувања со петгодишна периодика.

Број на вработени лица во Институтот кои работат на статистички истражувања

11 вработени во Одделот за епидемиологија на заразни болести, 9 во Одделот за здравствена статистика и публицистика, 3 во Одделот за промоција на незаразни болести, 4 во Одделот за здравствена екологија.

Дисеминација на статистички податоци

- Редовно ажурирање на интернет-страницата на Институтот за јавно здравје со текстови во врска со превенција на незаразни и заразни заболувања, наменети за стручната и пошироката јавност;
- Годишна публикација „Здравствена карта на Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Амбулантно-поликлинички морбидитет во Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Мрежа на болничките здравствени установи“;
- Годишна публикација „Специјалистички служби во Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Кадар во здравствените установи во Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Регистар за шеќерна болест на Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Регистар за рак на Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Регистар за хронична ренална инсуфициенција во Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Болнички морбидитет во Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Ментални заболувања во Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Малигни неоплазми во Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Состојба со циркулаторните болести во Република Северна Македонија“;
- Годишна публикација „Информација за искористеноста на болничките капацитети“;
- Годишна публикација „Извештај за резултатите од програмата за рана детекција на рак на грлото на матката“;
- Годишна публикација „Извештај за реализираните активности во врска со скринингот на ракот на дојка кај жените на возраст 50-69 години, во РСМ“;
- Годишна публикација „Повреди и професионални болести во Република Северна Македонија“.

Меѓународна активност и странска помош

- Проект на SECID (South East European Center of Infectious Diseases Surveillance and Control) финансиран од CDC - Надзор и одговор на птичји и пандемски грип

(South East European Center of Infectious Diseases Surveillance and Control – SECID, in relation to the project: “Surveillance and response to avian and pandemic influenza”, Grant No. 5U51IP000841-03 funded by CDC)

- A survey of knowledge, attitudes, and practices (KAPs) related to influenza vaccination among healthcare workers in Republic of North Macedonia – финансиран и поддржан од SECID и PIVI (The Partnership for Influenza Vaccine Introduction). - **завршена**

Целта на ова истражување беше:

- да се опишат знаењата, ставовите и практиките на здравствените работници, со цел да се развијат идните стратегии за вакцинација против грип и да се обезбеди висок опфат на вакцините кај здравствените работници кои се во директен контакт со пациенти;

- да се идентификуваат предиктори и да се опишат бариерите за вакцинација против сезонски грип кај јавните здравствени работници во Северна Македонија и да се процени нивното знаење и практики за препорачување на сезонска вакцина против грип на нивните пациенти.

- Мапирање на капацитетите за одржување на „студениот синџир“ за чување и транспорт на вакцините кои се користат во Република Северна Македонија – финансиран и поддржан од SECID и PIVI (The Partnership for Influenza Vaccine Introduction). - **завршена**

Целта на ова истражување беше да се мапираат и идентификуваат капацитетите на „студениот синџир“ со цел да се развијат идни стратегии за проширување на спроведувањето на вакцинација против инфлуенца и да се зголеми достапноста на вакцината со цел да се обезбеди висок опфат на вакцинација кај сите ризични групи за кои се препорачува оваа вакцина.

- Measles KAP and Vaccination Coverage Survey in North Macedonia – финансиран и поддржан од СЗО и Robert Koch Institut (RKI). – **продолжува во 2020**

Целта на проектот е да се проценат знаењата, ставовите и практиките во однос на вакцинацијата против мали сипаници кај родители на деца од кохорта во 2016 година во Северна Македонија со цел да се идентификуваат гаповите и заблудите што ќе помогнат да се прилагодат активностите за комуникација и едукација во иднина и да се достигнат долгорочните цели поврзани со имунитетот на населението.

- Проект на EMSDDA за употреба на психоактивни супстанции кај возрасно население
- Проект ESPAD 2018/2019 за употреба на психоактивни супстанции кај деца

Проблеми со кои се соочуваше Институтот

- Планираните активности за тековната студија Measles KAP and Vaccination Coverage Survey in North Macedonia од почетокот на годината се ставени во мирување како и голем дел од предвидените активности поради актуелноста на КОВИД -19 пандемијата;

- Намалени финансиски средства за реализација на здравствено-статистичката дејност и промоција на здравје;
- Недостиг на кадар - специјалисти по социјална медицина;

Недоволна соработка меѓу институциите во делот на размена на здравствени податоци неопходни за креирање на соодветни политики.

5.8. Согледувања на Државниот завод за статистика

Во текот на 2019 година беа реализирани повеќе активности кои се поврзани со релацијата на ДЗС со овластените носители, од кои следните беа најважни: Тековно беше реализирана Програмата за статистички истражувања за периодот 2018-2022 година. Исто така, во 2019 година беше подготвена уште една промена на Законот за државната статистика. Промената беше во функција на усогласување на казнените одредби од Законот со новодонесениот Закон за прекршоци со кој се предвидува значително намалување на глобите за прекршување на одредбите од Законот за државната статистика. Исто така, со формирањето на Координативниот комитет на државната статистика се очекува во наредниот период да се зајакне координативната улога на Државниот завод за статистика, но и да се зајакне стручната способност и да се зголеми кадровската екипираност на овластените носители за посеопфатно и поквалитено реализирање на обврските кои произлегуваат од реализацијата на Програмата за статистички истражувања и надлежностите кои им ги дава Законот за државната статистика.

Во таа смисла, имајќи предвид дека од 1997 година до денес Законот е изменуван и дополнуван осум пати, во најкраток временски рок се планира започнување со активност на подготовка на нов текст на Законот за државната (официјална статистика) при што ќе биде уредена посеопфатно и положбата на овластените носители во статистичкиот систем на земјата.

Кратенки:

ДЗС - Државен завод за статистика

ЕУ - Европска Унија

ИПА - Инструмент за претпристапна помош (Instrument for Pre-Accession Assistance)

Евростат - Статистички завод на европските заедници

еСтат – ИТ-систем за автоматско метаподаточно базирано генерирање на веб-форми за прибирање податоци преку интернет

ММФ - Меѓународен монетарен фонд

ЕСС - Европски статистички систем (European Statistical System)

ИТ - Информатичка технологија

eDamis - Electronic Data files Administration and Management Information System

ЕССПРОС- Европски систем на интегрирана статистика за социјална заштита

БДП - Бруто-домашен производ

АПУЖ - Анкета за приходи и услови за живеење

РОС - Регионални одделенија за статистика

НБРСМ- Народна банка на Република Северна Македонија

НПАА - Национална програма за усвојување на правото на Европската Унија

НРМЕ- Национален уредувач за референтни метаподатоци на Евростат

СБПМ – Статистички бизнис процес модел

SDDS - (Special Data Dissemination Standard) Специјален систем за дисеминација на податоци

SDMX – Statistical Data and Metadata Exchange

SDMX-RI - SDMX-референтна инфраструктура

САТИ - Компјутерски поддржано анкетирање по телефон (Computer assisted telephone interviewing)

САПИ - Компјутерски поддржано анкетирање лице во лице (Computer assisted personal interviewing)